

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 8 päivänä toukokuuta 2012

202/2012

Valtioneuvoston asetus adoptiosta

Annettu Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 2012

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään adoptiolain (22/2012) nojalla:

1 luku

Adoptioneuvonta

1 §

Suostumuksen vastaanottaminen

Vanhemman ja adoptiolain (22/2012) 13 §:ssä mainitun henkilön suostumuksen adoptioon vastaanottaa henkilökohtaisesti se adoptiolain 14 §:n 1 momentissa tarkoitetun kunnan sosiaalihuollon toimielimen alainen viranhaltija, joka kunnassa huolehtii adoptioneuvonnan antamisesta, tai adoptiotoimiston asianomainen työntekijä.

2 §

Ulkomailla asuvaa adoptionhakijaa koskevat erityissäännökset

Jos adoptionhakijalla on asuinpaikka vieraassa valtiossa, adoptioneuvonnan antaja saa antaa avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälisyksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän, Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken tehdyn sopimuksen (SopS 20/1931) 12 artiklassa tarkoitetun lausunnon vain, jos hakijalla on adoptiolupa.

Jos adoptionhakijalla on asuinpaikka vieraassa valtiossa, joka on lasten suojelusta sekä yhteistyöstä kansainvälisissä lapseksiottamisasioissa tehdyn yleissopimuksen (SopS 29/1997), jäljempänä *Haagin sopimus*, osapuoli, adoptioneuvonnan antaja saa päättää lapsen sijoittamisesta tämän hakijan luokse tai antaa 1 momentissa tarkoitetun lausunnon vain, jos sille on adoptioluvan lisäksi esitetty todistus siitä, että suomalainen palvelunantaja ja ulkomainen palvelunantaja tai 14 §:n 9 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa adoptiolautakunta ja ulkomainen palvelunantaja ovat hyväksyneet sen, että adoptiomenettelyä voidaan jatkaa.

3 §

Selvitys adoptioneuvonnan antamisesta

Adoptiolain 30 §:n 1 momentissa tarkoitettua selvityksestä on käytävä ilmi, onko adoptioneuvontaa annettu siten kuin adoptiolain 4 luvussa säädetään. Selvitykseen on lisäksi merkittävä tiedot niistä seikoista, jotka lain mukaan ovat adoptioluvan myöntämisen ja adoption vahvistamisen edellytyksenä.

Selvityksessä on erityisesti oltava seuraavat tiedot siinä laajuudessa kuin on mahdollista ja tarpeellista:

1) hakijan henkilöllisyys;

2) syyt, joiden vuoksi hakija tahtoo adoptoida lapsen;

3) hakijan tausta, perhesuhteet ja muu sosiaalinen ympäristö ja hänen taloudellinen tilanteensa;

4) hakijan ja hänen perheensä terveydentila ja siihen vaikuttavat tekijät.

Jos adoptioeuvontaa on annettu tietyn lapsen adoptioimista varten, selvityksessä on erityisesti oltava seuraavat tiedot siinä laajuudessa kuin on mahdollista ja tarpeellista:

1) lapsen henkilöllisyys;

2) syyt, joiden vuoksi lapsi voidaan adoptoida;

3) lapsen tausta, perhesuhteet ja muu sosiaalinen ympäristö;

4) lapsen ja hänen perheensä terveydentila ja siihen vaikuttavat tekijät;

5) lapsen erityistarpeet.

Selvityksessä on tarvittaessa oltava adoptioluvan myöntämisen tai adoption vahvistamisen kannalta tarpeelliset tiedot adoptiolain 13 §:ssä tarkoitetuista henkilöistä.

Selvityksessä on esitettävä arvio hakijan kelpoisuudesta ja sopivuudesta adoptiovanhemmaksi ja tarvittaessa erityisesti vieraasta valtiosta adoptoidun lapsen adoptiovanhemmaksi. Jos adoptioeuvontaa ei ole annettu tietyn lapsen adoptioimista varten, selvityksessä on esitettävä myös arvio adoptoitavaksi sopivan lapsen iästä ja muista ominaisuuksista.

4 §

Selvityksen toimittaminen

Adoptioeuvonnan antajan on lähetettävä 3 §:ssä tarkoitettu selvitys suoraan asianomaiselle palvelunantajalle, jos selvitys on laadittu adoptioluvan hakemista varten ja adoptionhakija saa kansainvälistä adoptiopalvelua. Jos hakija ei saa kansainvälistä adoptiopalvelua, selvitys on lähetettävä suoraan adoptiolautakunnalle, kun adoptioeuvonnan antaja on saanut tiedon lupahakemuksen viereilepanosta lautakunnassa.

Adoption vahvistamista varten laadittu selvitys on toimitettava hakijalle.

5 §

Selvitys vieraaseen valtioon adoptoitavasta lapsesta

Adoptiolain 30 §:n 2 momentissa tarkoitettussa selvityksessä on oltava tämän asetuksen 3 §:n 3 momentissa tarkoitettut tiedot lapsesta.

Jos palvelunantaja huolehtii adoptionhakijan välittämisestä lapselle, adoptioeuvonnan antajan on lähetettävä selvitys suoraan asianomaiselle palvelunantajalle. Muussa tapauksessa selvitys on toimitettava hakijalle.

2 luku

Kansainvälinen adoptiopalvelu

6 §

Palvelunantajan tehtävät

Adoptiolain 32 §:n 1 momentissa tarkoitettun palvelunantajan tehtävänä on:

1) toimia adoptiolain 33 §:ssä säädettyissä tehtävissä yhteistyössä ulkomaisten palvelunantajien kanssa;

2) antaa tietoja kansainvälisen adoption edellytyksistä, käytännön menettelytavoista ja kustannuksista sille, joka aikoo adoptoida vieraassa valtiossa olevan alle 18-vuotiaan lapsen;

3) ohjata adoptionhakija pyytämään adoptioeuvonnan järjestämistä siten kuin adoptiolain 21 §:ssä säädetään;

4) opastaa adoptionhakijaa kansainvälisessä adoptiossa tarvittavien todistusten ja muiden asiakirjojen hankkimisessa ja kääntämisessä sekä huolehtia niiden lähettämisestä ulkomaille;

5) antaa Haagin sopimuksen 17 artiklan c kohdassa tarkoitettut hyväksymiset;

6) huolehtia Haagin sopimuksen 17 artiklan b kohdassa, 19 artiklassa sekä 21 artiklan 1 kappaleen b ja c kohdassa tarkoitetuista tehtävistä;

7) avustaa lapsen Suomeen siirtämiseen liittyvissä toimenpiteissä;

8) avustaa adoptioeuvonnan antajaa adoptiolain 24 §:n 2 momentin 9 kohdassa tarkoitetuissa toimenpiteissä;

9) lähettää lapsen sijoituksen seurantaan koskevat selostukset ulkomaiselle palvelunantajalle;

10) avustaa adoptioeuvonnan antajaa ja lastensuojeluviranomaista adoptiolain 28 §:ssä tarkoitetuissa toimenpiteissä;

11) huolehtia siitä, että adoptionhakija viivytyksettä ryhtyy toimenpiteisiin adoption vahvistamiseksi ja, jos kyseessä on Haagin sopimuksessa tarkoitettu adoptio, antaa hakijalle tietoa mahdollisuudesta pyytää sen varmentamista Haagin sopimuksen mukaiseksi;

12) välittää adoptionhakijalta adoptiolain 35 §:n 1 momentin nojalla perityt korvaukset asiassa aiheutuneista kuluista Suomessa ja ulkomaille, tai, jos tiettyjen kulujen maksaminen palvelunantajan välityksellä ei ole mahdollista, antaa hakijalle tietoa tavanomaisesti aiheutuvien kulujen määrästä ja opastaa häntä niiden maksamisessa;

13) ilmoittaa Suomessa vahvistetusta adoptiosta ulkomaiselle palvelunantajalle ja adoptiolautakunnalle;

14) ilmoittaa ulkomailta vahvistetusta adoptiosta adoptiolautakunnalle sekä väestötietojärjestelmään merkittäväksi.

Palvelunantaja voi antaa 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettut hyväksymiset vain, jos adoptionhakijalla on adoptiolupa.

7 §

Todistus adoptioluvan hakemista varten

Adoptioluvan hakemista varten palvelunantajan on annettava todistus siitä, että hakija saa kansainvälistä adoptiopalvelua. Todistukseen on liitettävä jäljennös 3 §:ssä tarkoitettua selvityksestä adoptioeuvonnan antamisesta.

8 §

Todistus adoption varmentamista varten

Adoptiolain 77 §:ssä tarkoitettua adoption varmentamista koskevan hakemuksen tekemistä varten palvelunantajan on annettava adoptiovanhemmille todistus siitä, että Haagin sopimuksen 17 artiklan c kohdassa tarkoitettut hyväksymiset on annettu. Todistukseen on merkittävät tiedot adoptiovanhem-

mista ja adoptiolapsesta sekä siitä, milloin mainitut hyväksymiset on annettu ja mikä suomalainen ja mikä ulkomainen toimielin ne on antanut.

9 §

Palvelunantajan perimät maksut

Adoptiolain 35 §:n 1 momentin nojalla perittävää maksua määrättäessä mahdollinen valtion, kunnan tai Raha-automaattiyhdistyksen varoista suoritettava avustus on vähennettävä palvelunantajalle toiminnan järjestämisestä aiheutuvista todellisista kustannuksista.

10 §

Palvelunantajan perimät kulut

Adoptiolain 35 §:n 1 momentissa tarkoitettuja kuluja ovat:

1) kansainvälisen adoptiopalvelun antamisessa ja adoption vahvistamisessa tarvittavien todistusten ja muiden asiakirjojen hankkimisesta, käännettämisestä, oikeaksi todistamisesta ja lähettämisestä suoritettut palkkiot ja maksut;

2) ulkomailta suoritetuista adoptioon liittyvistä oikeudellisista toimenpiteistä suoritettut palkkiot ja maksut;

3) adoptiota koskevan päätöksen ja muiden asiassa tarpeellisten päätösten ja asiakirjojen lunastamisesta, käännettämisestä, oikeaksi todistamisesta ja lähettämisestä suoritettut palkkiot ja maksut;

4) tulkkauksesta suoritettut palkkiot ja maksut;

5) palvelunantajan ulkomailta toimivan yhdyshenkilön palveluksista ja matkoista suoritettut palkkiot ja maksut;

6) ulkomaisen palvelunantajan toimenpiteistä suoritettut maksut;

7) adoptoitavan lapsen hoidosta ja elatuksesta aiheutuvat kustannukset;

8) adoptoitavan lapsen ja adoptionhakijan tai saattajan matkakustannukset ja muut asiassa tarpeelliset matkakustannukset;

9) muut 1—8 kohdassa tarkoitettuihin kuluihin rinnastettavat adoptioasiassa aiheutuvat tarpeelliset kustannukset.

3 luku

Adoptiolautakunta

11 §

Lautakunnan organisaatio

Adoptiolautakunnassa on täysistunto sekä kansainvälisten asioiden jaosto ja adoptiolupajaosto.

Lautakunnan puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana toimii Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston virkamies, jolla tulee olla tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto.

Lautakunta voi kuulla asiantuntijoita ja hankkia lausuntoja sekä teettää tehtäviensä suorittamiseksi tarpeellisia selvityksiä.

12 §

Jaostojen ja täysistunnon kokoonpano

Kansainvälisten asioiden jaoston puheenjohtajana toimii lautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Jaostossa on vähintään neljä muuta jäsentä. Yhden jäsenistä tulee edustaa ulkoasiainministeriötä. Jaostossa tulee lisäksi olla edustettuna kansainvälisiin adoptioihin liittyvien oikeudellisten kysymysten, kansainvälisiin adoptioihin liittyvän käytännön toiminnan sekä lastensuojelun asiantuntemus.

Adoptiolupajaoston puheenjohtajana toimii lautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja. Jaostossa on vähintään neljä muuta jäsentä. Jaostossa tulee olla edustettuna lastensuojelun asiantuntemus, adoptioeuvonnan asiantuntemus, lapsen kasvun ja kehityksen asiantuntemus sekä lääketieteellinen asiantuntemus.

Täysistunnon puheenjohtajana toimii lautakunnan puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtaja. Täysistuntoon kuuluvat jaostojen jäsenet. Lisäksi täysistuntoon nimetään tarpeellinen määrä adoptiolautakunnan toimialaan liittyviä viranomaisia ja järjestöjä edustavia jäseniä. Täysistuntoon voidaan tarvittaessa määrätä myös muita jäseniä.

13 §

Lautakunnan henkilöstö

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto määrää lautakunnalle yhden tai useamman sihteerin sekä muun tarpeellisen henkilöstön. Lautakunnan sihteeriksi määrättävällä tulee olla tehtävään soveltuva korkeakoulututkinto.

14 §

Kansainvälisten asioiden jaoston tehtävät

Kansainvälisten asioiden jaoston tehtävänä on:

1) tarkoituksenmukaisessa laajuudessa koota ja ylläpitää tietoja adoptiota ja kansainvälistä adoptiopalvelua koskevasta vieraiden valtioiden lainsäädännöstä ja käytännöstä sekä pyynnöstä antaa siitä tietoja viranomaisille ja palvelunantajille;

2) seurata, miten Haagin sopimusta noudatetaan Suomessa ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin sen noudattamiseksi;

3) olla yhteistyössä Haagin sopimuksen osapuolina olevien valtioiden keskusviranomaisten tai keskusviranomaisten tehtäviä hoitavien toimielimien kanssa sopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi ja sopimuksessa tarkoitettujen tietojen vaihtamiseksi;

4) olla yhteistyössä lasten adoptiosta Strasbourgissa 27 päivänä marraskuuta 2008 tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen osapuolina olevien valtioiden nimeämien kansallisten viranomaisten kanssa sopimuksessa tarkoitettujen tietojen vaihtamiseksi;

5) myöntää lupa kansainvälisen adoptiopalvelun antamiseen ja peruuttaa myönnetty lupa;

6) myöntää lupa suomalaisen palvelunantajan yhteistyöhön ulkomaisen palvelunantajan kanssa ja peruuttaa myönnetty lupa;

7) valvoa palvelunantajien toimintaa ja niiden yhteistyötä ulkomaisten palvelunantajien kanssa;

8) antaa adoptiolain 78 §:ssä tarkoitetut selvitykset ja 79 §:ssä tarkoitetut lausunnot;

9) antaa Haagin sopimuksen 17 artiklan c kohdassa tarkoitettu hyväksyminen sekä tämän asetuksen 8 §:ssä tarkoitettu todistus tapauksissa, joissa ei ole palvelunantajaa;

10) hoitaa ne Haagin sopimuksen mukaan keskusviranomaiselle kuuluvat tehtävät, joita ei lailla tai valtioneuvoston asetuksella ole annettu muun elimen hoidettaviksi.

15 §

Adoptiolupajaoston tehtävät

Adoptiolupajaostossa käsitellään adoptioluvan myöntämistä, luvan ehtojen muuttamista, luvan voimassaoloajan pidentämistä ja luvan peruuttamista koskevat asiat. Lisäksi adoptiolupajaostossa käsitellään ilmoitukset muutoksista adoptionhakijan olosuhteissa.

16 §

Päätösvaltaisuus

Lautakunnan täysistunto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä tai varajäsenistä on saapuvilla.

Lautakunnan jaosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään kolme muuta jäsentä tai varajäsentä ovat saapuvilla.

Adoptiolupajaosto voi kuitenkin tehdä 4 momentissa tarkoitetun päätöksen myös kokoonpanossa, jonka muodostavat lautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä jaoston jäsen tai varajäsen, joka edustaa lastensuojelun tai adoptioneuvonnan asiantuntemusta (*suppea kokoonpano*). Edellytyksenä asian käsittelylle suppeassa kokoonpanossa on, että asian ratkaisua voidaan tapauksen olosuhteet ja lautakunnan aikaisempi käytäntö huomioon ottaen pitää selvänä.

Suppea kokoonpano voi:

- 1) myöntää adoptioluvan adoptiolain 40 tai 41 §:n nojalla;
- 2) pidentää adoptioluvan voimassaoloaika;
- 3) hyväksyä palvelunantajan vaihtamisen tai päättää muusta vähäisestä muutoksesta adoptioluvan ehtoihin;
- 4) päättää, että ilmoitus adoptionhakijan olosuhteissa tapahtuneista muutoksista ei anna aihetta adoptioluvan peruuttamiseen eikä sen ehtojen muuttamiseen.

17 §

Asian ratkaiseminen

Asiat ratkaistaan lautakunnassa sihteerin esittelystä.

Asiat ratkaistaan lautakunnassa äänten enemmistöllä. Jos äänet jakautuvat tasan, päätökseksi tulee se mielipide, jota puheenjohtaja on kannattanut.

Jos adoptiolupajaoston suppeaan kokoonpanoon kuuluvat eivät ole ratkaisusta yksimielisiä, asia on siirrettävä täysilukuisen jaoston käsiteltäväksi.

18 §

Todistus adoptioluvasta

Adoptiolain 40 ja 42 §:n nojalla myönnetystä luvasta annettavaan todistukseen on merkittävä, että:

1) adoptionhakija on todettu kelpoiseksi ja sopivaksi adoptiovanhemmaksi; ja

2) adoptionhakija on saanut adoptioneuvontaa.

Adoptiolain 41 §:n nojalla myönnetystä luvasta annettavaan todistukseen on merkittävä, että:

1) adoptionhakija on todettu kelpoiseksi ja sopivaksi adoptiovanhemmaksi; ja

2) adoptionhakija on saanut adoptioneuvontaa ja saa kansainvälistä adoptiopalvelua todistuksesta ilmenevältä palvelunantajalta.

Adoptiolain 43 §:n nojalla myönnetystä luvasta annettavaan todistukseen on merkittävä, että:

1) ulkomainen viranomainen tai muu toimielin on todennut adoptionhakijan kelpoiseksi ja sopivaksi adoptiovanhemmaksi;

2) adoptionhakijalle on annettu tarvittava neuvonta hänen asuinpaikkavaltiossaan; ja

3) adoptionhakijan esittämän selvityksen mukaan lapsella on lupa tai lapsi saa luvan päästä hakijan asuinpaikkavaltioon ja asua siellä pysyvästi.

Todistukseen on lisäksi tehtävä merkintä luvan voimassaoloajasta sekä adoptiolain 45 §:ssä tarkoitetusta ehdosta tai rajoituksesta, jos sellainen on asetettu. Adoptiolain 42 tai 43 §:n nojalla myönnetystä luvasta annettavassa todistuksessa on lisäksi mainittava

se lapsi, jonka adoptoimiseen lupa on myönnetty.

Todistus voidaan hakijan pyynnöstä antaa englanninkielisenä.

19 §

Todistuksen toimittaminen

Adoptiolautakunnan on lähetettävä todistus:

- 1) adoptiolain 40 §:n nojalla myönnetystä luvasta suoraan adoptioeuvonnan antajalle;
- 2) adoptiolain 41 §:n nojalla myönnetystä luvasta suoraan sille palvelunantajalle, joka antaa adoptionhakijalle kansainvälistä adoptiopalvelua;
- 3) adoptiolain 42 tai 43 §:n nojalla myönnetystä luvasta adoptionhakijalle.

4 luku

Erinäiset säännökset

20 §

Adoption vahvistamista koskevaan hakemukseen liitettävä selvitys

Hakijan on alaikäisen lapsen adoption vahvistamista koskevassa asiassa esitettävä tuomioistuimelle selvitys siitä, että:

- 1) asiaan osallisille on annettu adoptioeuvontaa; ja
- 2) hakijalla on voimassa oleva adoptiolupa, jos adoptioon adoptiolain 39 §:n mukaan tarvitaan lupa.

Hakijan, jolla ei ole asuinpaikkaa Suomessa, on lisäksi esitettävä selvitys siitä, että:

- 1) hakijan asuinpaikkavaltion toimivaltainen viranomais- tai muu toimivaltainen toimielin on todennut, että hakija on kelpoinen ja sopiva adoptiovanhemmaksi; sekä
- 2) lapsella on lupa tai hän saa luvan päästä hakijan asuinpaikkavaltioon ja asua siellä pysyvästi, jos lapsen asuinpaikka adoption johdosta siirtyy valtiosta toiseen.

21 §

Adoptiotoimiston toimilupahakemuksen liitteet

Adoptiolain 87 §:n 1 momentissa tarkoitettuun lupahakemukseen on liitettävä:

- 1) yhdistyksen säännöt, jos hakija on rekisteröity yhdistys;
- 2) selvitys henkilökunnan lukumäärästä, koulutuksesta, kokemuksesta ja asemasta adoptioeuvonnan antajan toiminnassa;
- 3) toimintasuunnitelma ja talousarvio;
- 4) viimeksi päättynyttä tilikautta koskeva toimintakertomus, tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus, jos hakija on aikaisemmin myönnetyn luvan nojalla antanut adoptioeuvontaa;
- 5) muut tarpeelliset selvitykset.

22 §

Palvelunantajan toimilupahakemuksen liitteet

Adoptiolain 87 §:n 2 momentissa tarkoitettuun lupahakemukseen on liitettävä:

- 1) yhdistyksen säännöt, jos hakija on rekisteröity yhdistys;
- 2) selvitys henkilökunnan lukumäärästä, koulutuksesta, kokemuksesta ja asemasta palvelunantajan toiminnassa;
- 3) toimintasuunnitelma ja talousarvio;
- 4) viimeksi päättynyttä tilikautta koskeva toimintakertomus, tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus, jos hakija on aikaisemmin myönnetyn luvan nojalla antanut kansainvälistä adoptiopalvelua;
- 5) valtio- ja menolajikohtainen arvio adoptiolain 35 §:n 1 momentissa tarkoitettujen maksujen ja kulujen määrästä seuraavan lukukauden aikana;
- 6) muut tarpeelliset selvitykset.

23 §

Ilmoitukset Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin pysyvälle toimistolle

Adoptiolautakunnan on ilmoitettava Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin pysyvälle toimistolle palvelunantajan nimi ja yhteystiedot, kun palvelunantajalle on

myönnetty adoptiolain 87 §:n 2 momentissa tarkoitettu lupa antaa kansainvälistä adoptiopalvelua.

Pysyväle toimistolle on ilmoitettava myös siitä, että 1 momentissa tarkoitettu lupa on peruutettu tai että luvan voimassaolo on muusta syystä päättynyt.

24 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2012.

Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 2012

Oikeusministeri *Anna-Maja Henriksson*

Lainsäädäntöneuvos Tuomo Antila